

nètica dialectal del Nord alvernès, *suchà*; *chucà* ben provat en el lligd.; Raynouard (v, 225) dóna cita de *sucar* «sucers» en tres textos en prosa dels Ss. XIII-XIV, *Albucassis*, *Vicis e Vertutz* i *l'Elucidari*, del mecenatge dels Comtes de Foix: textos tots ells inaccessibles, de mal comprovar, i algun és ben possible que hagi estat mal lligit, però en conjunt asseguren l'existència de *sucar*⁴ en aquest sentit i en aquesta zona, des de l'E. Mitjana.⁵

Hi ha d'altres variants en llengua d'oc, degudes a creació elemental, si bé potser no inconnexes amb el tipus *suclar*, x-. En les primeres sembla tractar-se d'un compromís entre el nostre tipus *xuclar*/it. *succhiare*, i una creació elemental (expressiva o onomatopeica): prov. alpí *chusclà*, com a variant de *chucà*; i *enchusclà* «griser, enivrer» en rodanès mateix: «que noun m'en-chusclo soun fiò terrible», *Calendau*, i en Anselme Mathieu; això sembla prova que el tipus SUCTULARE de l'it. i el cat. s'havia estès en línia contínua des de Toscana fins a Catalunya; si bé línia més flaca, i moridora, en la part central; cf. *xusclar* en el Priorat per 'xular' *AlcM*.

En una altra forma provençal és més incert que hi hagi gaire relació, *chulà* usat pel mateix Mistral, quan li convé per a una rima: «La Naturo brulo / a noste entour, e se barrulo / dins li bras de l'estieu, e *chulo*, / lou devourant alen de soun nòvi roussèu», *Calendau* (I, 12,16, = «et hume» segons l'auto-traducció francesa), ço que fonèticament es prestaria a veure-hi un altre *SU(CR)TULARE, si no fos la desconfiança que inspira el fet que el mateix *chulà* és «sangloter dans les Alpes»: potser, doncs, aquí, l'origen és només la creació expressiva.

DERIV.: *Xucla* 'acció de xuclar' [DFgra.; *AlcM* II]; planta, *BDC* XVII, 45. *Xuclada* [Belv.; *xucladassa*, -adota, Lab.]. *Xucladissa*. *Xuclador* [Belv., FebrCard., Verdaguer], adj.: «la mirada --- cap a En Deberga --- tan intensa i *xucladora*, que l'enrogió», NOLLER (*Pilar Privé*, O. C., 95).

Xuclador s. m.: «lo caragol o remolí d'aigua en los rius y en la mar», Lab.; «Com riu que de l'Empiri baixàs, des bromà en bromà, / cau una espasa borlada de llamps ---; / s'enforna l'arma, y torna lo *xucladó* un Vesuvi, / que a cada punt flameja y udola ab més rugall, / d'hont puja arrasadora columna d'un diluvi / ---»; *Atl.* IX, 34a; «--- l'amada em diu: / —Tan allunyat de mi ton cor què feia— / Jo li responc dient: —Àngel del Paradís, / tu que ets de la meva ànima el *xucladó* i l'abís, / l'enveja que corseca i que confon / a totes les hermoses d'aquest món!», Coromines-Rudagué (O. C., 1394, v. 3i);⁶ eiv. «*xucladó*: bollo largo», PzCabrt.; «tany o rebrot que neix a la sòca o besses de l'olivera, o a la seva rabassa o arrels» Conca de Barberà: *CostiManc.* I, 166, § 694; *BDC* X, 130; planta, *BDC* XVII, 45; teixits, *BDC* IV, 164; voc. *d. l. casa*, *BDC* XX, 281. *Xucladura* [Busa-N. 1507].

Xuclament. *Xuclant*. *Xuclat* (suro, *BDC* XIII, 157); «--- vint-y-cinc anys, però descolorit, *xuclat* de cara, ab barba espessa, --- semblava tenir-ne més», NOLLER (*La Bogeria*, p. 9). *Xuclera* (pesca, *BDC* XIV, 60).

Xuclet; *suclet*: «guardats-vos sota la mamella esquerra, e trobar-hi-eu un gran *suclet* que jo doné al àngel», *Decam.* IV, § 2, 243.22 («bascio» en l'original, ed. 1961, però sembla que els anostradors pensen en quelcom de més obscè); «tot estroncant-se, ab un *xuclet*, lo regalimó de sang de la punxada», Pons Mass. (*Colla del C.* XIII, 172). *Re-xuclar*.

CRP.: *Xucla-cabres* [Busa-N.; DTo. etc.; DAG.: en la seva aversió contra l'Àguiló i Carner s'excedeix l'*AlcM* en la seva sospita que sigui un calc lexicogràfic del cast.]. *Xucladit* peix (*BDC* XI, 72).

Xuclamel, nom cat. de l'important caprifoliàcia, també anomenada *lligabosc*, potser no es pot documentar fins a Verdaguer: «Entre 'ls arbres de l'illa delitosa / l'enamorat Gentil està adormit: / són los flonjos coxins ahont reposa, / de farigola y *xuclamel* florit; / verts geçamins de torcedisses branques / li fan de cortinatge y cobrecel / ---», *Canigó* III, 1d; i un altre exemple de Verdaguer en el recull *Nazareth*; «estones ha que ha cantat l'alosa, i encara --- es gira i regira en el seu llit, en aquesta matinada d'abril, tan dolça de dormir; per la finestreta de la barraca treu el cap un brot de *xuclamel*; en l'església del poble la campana toca l'àngelus», Coromines (*L'Avi dels Mussols* XI, O. C., 526a13f.); «pengen d'arínjol y *xuclamel*», Verdaguer, *Glòria a St Josep*, estr. 6, v. 5, on l'autògraf (de *Nazareth*) posava *xugla mel*, que Balari li fa corregir, a. 1889, *Epist.* VII, 100, n. 8; Verdaguer usava també *lligabosc* (II, 94.3).

No és un tipus de denominació gaire estès per a la 'Lonicera caprifoliolium' de tan gran i universal renom i no s'explica perquè tingui (almenys per als animals superiors ni l'home) «certa dolçor», sinó perquè la xuclen les abelles per fer-ne la mel; per a les altres denominacions romàniques veg. Rolland, *Flore Pop. Fr.*, i K. Kögler, *Die Bezeichnungen des Geissblatts in den roman. Sprachen*, 1937.

Però n'hi ha paral·lels colpidors: d'una banda, en l'angl. *honey-suckle*. I per l'altra, en el mossàrab, on l'anònim sevillà de c. 1100 l'explica «quiere decir: chupa la miel, porque la chupan las abejas» (Asín, *Glos. Bot. Hisp.-Mus.*, 291-2); en el text del qual figura 5 vegades, amb grafia errada pel copista arabòfon ignorant del romànic: error, però, només en la cons. medial, que amb una lleu esmena es redueix a *šupamèle* o *šubčamèle* (aquest seria SUCTIARE, i aquell el tipus cast. *chupar*); també es basen en la mateixa idea els noms en baix-al. ant. *bimi-suga* 'melisse' i *bini-wurt* (Holthausen, *Altniederdeutsches Wb.*, s. v.), pròpiament 'xucla-abella' o 'arrel d'abella'. Altrement *xuclamel* ha designat també altres plantes: l'orobanque; «*xucla-mel* o capsèta: beleno, *jusquiamè*, *hyoscyamus*» men. FebrCard.; i en un dels passatges de l'anònim sevillà sembla designar la consolida. *Xuclamello*: encruetament amb *caramello*.

Xuclamolla. *Xuclasuc*. +*Xucla-oli* (planta, *BDC* X, 100). Per a tots plegats, caldrà tenir en compte que part dels derivats i cpts. aparents de *xuclar* es deuen a un encruetament amb *joglar* (cf. el carrer de *Xuclà* a Bna., i *Sta. Creu de Xuclàs* o *Joglars* poble del Llu-